

14 listopada 2021

Objawy sugerujące uzależnienie od leków u osób starszych

Uzależnienie od leków polega na przyjmowaniu coraz większej dawki leków dla otrzymania pożądanego efektu. Nasila to niebezpieczeństwo przedawkowania leków i wystąpienia ich działań niepożądanych aż do zatrucia i śmierci. Człowiek traci kontakt z rzeczywistością, pojawia się strach przed odstawieniem leku lub przed jego brakiem.

Problem uzależnienia od leków wśród seniorów może być kontynuacją zachowań z wcześniejszych okresów życia lub pojawia się w starszym wieku. Badania wykazały, że w grupie osób po 65. roku życia liczba leków zażywanych samowolnie wzrasta 12-krotnie w porównaniu z grupą w wieku 15-35 lat. Leki stosowane z własnej inicjatywy stanowią 60% leków przyjmowanych doraźnie i 15% używanych przewlekle.

Proces uzależnienia zaczyna się od stosowania leków zgodnie z wskazaniami medycznymi, poprzez ich niewłaściwe używanie aż do uzależnienia.

Niewłaściwe jest:

- stosowanie większych dawek (lub stopniowe ich zwiększanie) w celach innych niż zalecenia medyczne;
- gromadzenie, przyjmowanie, i łączenie leków z alkoholem lub innymi substancjami;
- podjęcia próby samo leczenia w celu likwidacji lub zmniejszenia dolegliwości.

Proces rozwoju uzależnienia może również wynikać z :

- niewłaściwego ordynowania leków, np. jednoczesne przepisywanie leków przez kilku ordynujących, będące skutkiem braku przepływu informacji między lekarzami;
- niewłaściwej relacji osoby starszej z lekarzem;
- błędnie dobranych dawek leków;
- niespełnienia aktualnych wymogów co do dawki i czasu trwania kuracji.

Należy zwrócić uwagę, gdy uzależnienie fizyczne i tolerancja mogą rozwinąć się mimo stosowania zalecanych dawek leków, nawet w krótkim czasie.

Benzodiazepiny

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekle Niepełnosprawnych oraz Niezależnych w Krakowie

ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl

Rzeczpospolita
Polska

MAŁOPOLSKA

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt pn. Centrum wsparcia opiekunów nieformalnych i opieki nad osobami niesamodzielnymi w Miejskim Centrum Opieki w Krakowie, dofinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 w ramach 9. Osi priorytetowej Region spójny społecznie, Działania 9.2 usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałania 9.2.2 usługi opiekuńcze oraz interwencja kryzysowa -zit

Do preparatów szczególnie często powodujących rozwój uzależnienia zaliczamy: benzodiazepiny (np. Lendorm, Nitrazepam, Relanium), to grupa leków o działaniu przeciwlękowym, uspokajającym i nasennym. U osób starszych pojawia się obniżenie sprawności psychomotorycznej, co prowadzi do zwiększonego ryzyka upadków, możliwym pogorszeniem pamięci krótkotrwałej i zaburzeniami funkcji poznawczych. Odstawienie benzodiazepin u osób uzależnionych musi odbywać się pod nadzorem lekarza, z uwagi na wystąpienie niebezpiecznych objawów abstynencyjnych: lęk, niepokój, drażliwość, zaburzenia łaknienia, bezsenność, wymioty, zaburzenia widzenia, skurcze mięśniowe, napady drgawkowe, zespół majaczeniowy. Przy przewlekłym stosowaniu może pojawić się zjawisko odbicia, które polega na powrocie i nasileniu objawów po odstawieniu leku. Może pojawić się również niepokój i pobudzenie, głównie po połączeniu leków z alkoholem czy u pacjentów w podeszłym wieku z ograniczonym uszkodzeniem ośrodkowego układu nerwowego. Dawka śmiertelna nie jest znana. Uważa się, że śmierć może spowodować zażycie od 50 do 500 mg leku na kilogram ciała.

Opioidy

Inne preparaty to opioidy (morfina, kodeina, fentanyl, metadon), których głównym zadaniem jest walka z silnym bólem (pooperacyjnym, pourazowym, nowotworowym), często przewlekłym. W leczeniu chory przyjmuje dawki podawane regularnie oraz dodatkowe dawki doraźne. Przedawkowanie może prowadzić do śmierci wskutek depresji oddechowej. Opioidy, to najbardziej uzależniające substancje znane człowiekowi. W zależności od środka, częstotliwości i metody podania uzależnienie psychiczne może się pojawić nawet na przestrzeni kilku dni. Zależność fizyczna pojawia się po dłuższym i regularnym przyjmowaniu, ale słabe objawy abstynencyjne mogą pojawić się po kilku dniach przyjmowania silnych opioidów (morfiny, heroiny). Charakterystyczne zjawisko to tolerancja na lek i konieczność zwiększenia dawek dla osiągnięcia pożądanego efektu.

Leki NLPZ

Niesteroidowe leki przeciwzapalne - NLPZ (Ibuprofen, Ketoprofen, Naproxen) to grupa leków, które w większości można kupić bez recepty. Ich zadaniem jest działanie przeciwzapalne, przeciwbólowe i przeciwgorączkowe. Te leki należy przyjmować popijając dużą ilością wody oraz nie stosować ich częściej niż co 4-6 godz. Najlepiej przyjmować je razem z pożywieniem ponieważ opóźnia to ryzyko podrażnień błony śluzowej żołądka. Wskazania do przyjmowania leków NLPZ, to bóle różnego pochodzenia o nasileniu słabym lub umiarkowanym, np. bóle głowy, bóle zębów, bóle pleców, miesiączkowe. Można je również stosować na gorączkę w przebiegu grypy i przeziębienia. Konsekwencjami stosowania przewlekłego NLPZ mogą być krwawienia dwunastnicy, potencjalne upośledzenie funkcji nerek, słuchu czy ukrwienia mięśnia sercowego. Pierwszymi symptomami niepożądanymi są łagodne nudności, uczucie ciężaru, dyskomfortu w nadbrzuszu.

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekłe Niepełnosprawnych oraz Niezależnych w Krakowie

ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl

Rzeczpospolita
Polska

MAŁOPOLSKA

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt pn. Centrum wsparcia opiekunów nieformalnych i opieki nad osobami niesamodzielnymi w Miejskim Centrum Opieki w Krakowie, dofinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 w ramach 9. Osi priorytetowej Region spójny społecznie, Działania 9.2 usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałania 9.2.2 usługi opiekuńcze oraz interwencja kryzysowa -zit

Objawy uzależnienia

Wczesne objawy uzależnienia, to: drażliwość, irytacja, niepokój, zmiany nastroju, depresja, większe zmęczenie, osłabienie siły mięśniowej, zaburzenia snu, senność w ciągu dnia, zawroty głowy, spadek masy ciała, pieczenie w przełyku, objawy żołądkowo-jelitowe (nudności, wymioty), zaburzenia równowagi, problemy z orientacją, ataksja (zaburzenia koordynacji ruchowej), splatanie, zaburzenia pamięci, wydłużenie czasu reakcji, delirium, objawy somatyczne, niewyjaśnione urazy, siniaki, częste upadki, problemy z utrzymaniem higieny, niedożywienie, wycofanie się z życia towarzyskiego, poukrywane blistry z lekami lub po lekach, „turystyka” po przychodniach w celu załatwienia recepty.

Objawy sugerujące uzależnienie: zaburzenia poznawcze, majaczenie, jako objaw zatrucia.

Rozpoznanie uzależnienia jest możliwe dzięki wykorzystaniu wywiadu z osobą starszą, rozmowie z rodziną oraz opiekunem/opiekunami, oraz badaniom toksykologicznym moczu i krwi.

Piśmiennictwo:

1. Muszalik M., Kędziora-Kornatowska K. (red.): *Pielęgowanie pacjentów w starszym wieku*. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2018.

Źródło zdjęcia: <https://www.canva.com/photos/>

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekłe Niepełnosprawnych oraz Niezależnych w Krakowie

ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl

Rzeczpospolita
Polska

MAŁOPOLSKA

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt pn. Centrum wsparcia opiekunów nieformalnych i opieki nad osobami niesamodzielnymi w Miejskim Centrum Opieki w Krakowie, dofinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 w ramach 9. Osi priorytetowej Region spójny społecznie, Działania 9.2 usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałania 9.2.2 usługi opiekuńcze oraz interwencja kryzysowa -zit